

คำวินิจฉัยของ นายจุมพล ณ สงขลา ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๖๑/๒๕๔๘

วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๘

เรื่อง ศาลฎีกาส่งคำโต้แย้งของจำเลยทั้งสามในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ๑๖๑๔/๒๕๔๕ ของศาลจังหวัด
อุบลราชธานี ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ กรณีประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่

ความเป็นมาของเรื่องประกอบด้วยข้อเท็จจริงตามคำร้อง ข้อกฎหมาย ข้ออ้างของทุกฝ่าย ปรากฏใน
คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

พิเคราะห์แล้ว คดีนี้มีปัญหาต้องวินิจฉัยว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕
ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่

ที่ผู้ร้องอ้างว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ กำหนดให้มีการวางเงิน
ค่าธรรมเนียมซึ่งต้องใช้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตามคำพิพากษาหรือคำสั่งพร้อมกับการยื่นอุทธรณ์
คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น บุคคลที่มีฐานะยากจนไม่มีเงินมาวางศาลย่อมจะไม่ได้รับความเป็นธรรม
ในอันที่จะได้รับการคุ้มครองจากศาลยุติธรรมในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกา ซึ่งเงินจำนวนดังกล่าวที่จะต้อง
นำมาวางนั้นไม่อาจขออุทธรณ์บังคับหรือขอดำเนินคดีในอนาคตได้ จึงเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม
แก่บุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจ จึงชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐
เห็นว่า ค่าธรรมเนียมที่ต้องนำมาวางศาลพร้อมกับอุทธรณ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
มาตรา ๒๒๕ เป็นเงินที่วางศาลเพื่อเป็นประกันว่าหากในที่สุดศาลอุทธรณ์พิพากษาให้ผู้อุทธรณ์แพ้คดี
ต้องรับผิดชอบค่าธรรมเนียมแทนคู่ความที่ชนะคดีแล้ว ผู้ชนะคดีจะมีสิทธิได้รับค่าธรรมเนียมที่วางศาลไว้
โดยไม่จำเป็นต้องดำเนินการบังคับคดีอีกอันเป็นการบรรเทาความเสียหายในเบื้องต้นที่เกิดจากการฟ้องหรือ
การต่อสู้คดีในศาล การที่ต้องวางเงินค่าธรรมเนียมดังกล่าวจึงนับว่าเป็นธรรมแก่คู่ความทั้งสองฝ่าย
เมื่อผู้อุทธรณ์ประสงค์จะดำเนินคดีต่อไป ซึ่งหากผู้อุทธรณ์มีฐานะยากจนไม่มีเงินพอที่จะนำเงินค่าธรรมเนียม
มาวางศาลพร้อมอุทธรณ์ได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ ก็สามารถขออนุญาต
ฟ้องหรือต่อสู้คดีอย่างคนอนาถได้ โดยดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๕
และมาตรา ๑๕๖ ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินคดีในศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกามีใช้ไม่อาจขอดำเนินคดี

อนาถาดังความเข้าใจของผู้ร้อง และหากผู้ร้องได้รับอนุญาตให้ฟ้องหรือต่อสู้คดีอย่างคนอนาถาแล้ว ก็จะได้รับยกเว้นไม่ต้องนำเงินค่าธรรมเนียมมาวางศาลในการยื่นฟ้องอุทธรณ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๗ ซึ่งบัญญัติว่า “เมื่อศาลอนุญาตให้บุคคลใดฟ้องหรือต่อสู้คดีอย่างคนอนาถา บุคคลนั้นไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลในการดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลนั้น ค่าธรรมเนียมเช่นนี้ให้รวมถึงเงินวางศาลในการยื่นฟ้องอุทธรณ์หรือฎีกา ฯลฯ” เห็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๕ ถึงมาตรา ๑๕๗ ได้กำหนดวิธีการในการเยียวยาแก่คู่ความที่มีฐานะทางเศรษฐกิจยากจนไว้แล้วย่อมถือได้ว่าคู่ความในคดีทุกฝ่ายเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายในเรื่องค่าธรรมเนียมเท่าเทียมกัน เมื่อผู้ร้องมิได้ขอฟ้องคดีอย่างคนอนาถามาก่อน จึงเป็นกรณีที่ผู้ร้องไม่เข้าใจข้อกำหนดที่บัญญัติไว้แล้วเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ร้องที่อ้างว่ายากจนไม่สามารถเสียค่าธรรมเนียมซึ่งรวมถึงเงินวางศาลในการยื่นอุทธรณ์ ดังนั้นผู้ร้องจึงไม่อาจอ้างได้ว่ากรณีที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ บังคับให้ต้องนำเงินค่าธรรมเนียมที่ต้องใช้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งมาวางศาลพร้อมอุทธรณ์เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวมา จึงวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ ในส่วนที่บัญญัติว่า “ผู้อุทธรณ์ต้องนำเงินค่าธรรมเนียมซึ่งต้องใช้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตามคำพิพากษาหรือคำสั่งมาวางศาลพร้อมอุทธรณ์” มิได้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ วรรคหนึ่งและวรรคสาม

นายจุมพล ณ สงขลา

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ